

Janez
Švajncer

Odsevi

Ugriz je bil tako silovit, da se je levi sosed prebudil in ujel svoj stok. Do tega hipa ni odprl sanjskih bukev, pa tudi desnemu sosеду je prisluhnil le z enim ušesom, kadar mu je razlagal, kaj pomenijo v sanjah vsi mogoči plazilci in vretenčarji.

Tokrat je bilo popolnoma drugače, sprememba v njem je že silila, da razišče nepričakovano dogodivščino, kakor jo je imenoval. Po prstih je odhitel k oknu.

Bilo je odprto in vetrnici odmaknjeni, da ju ni odrival in se ubadal še s tem.

Previdno je pogledal ven – pramen nad drevesi in topolom, ki je stal prelomljen še vedno najvišje, se je vlekel gor kakor svilena zavesa. Rad je pogledoval na to podobo, a videval jo je le v mesečnih nočeh. Izbral je pravo priložnost... pogled mu je zaplaval počasi, silno počasi, da ni spregledal nobene malenkosti.

Drevesa je poznal, najbolj vrbo – ostarela je kazila zarod okoli sebe, ampak ni bila kar tako za odmet, v njenem duplu je gnezdila kosovka. Morebiti je bila taščica, o tem ni razglabljal in ne pritrdiril desnemu sosеду, ki se je imel za poznavalca ptičjih gnezd. Prevohljal je vse krošnje dreves naokoli in s prstom na ustih postal pred njim pa mu pripovedoval o svojih najdbah in odkritjih. Prava reč, naj gnezdiijo vrabci, kosovke, taščice, sinice in preostali perjenosci, šoje tako ne bo ugledal nikoli, ker se ne pokaže in ostane zakamuflirana v gozdu, ki gospodari od vznožja hriba in se ovalno prevesi na sosednjo stran.

Trapasti sosed, na teh nizkih, pritlikavih drevesih in obglodanih grmičih ni bilo toliko ptic in gnezd, kakor si jih je pričaral z njihovimi imeni in navadami. Tečnaril je, na primer, da srakoper nabode hrano na akacijeve trne in prihaja po obroke za kosilo, malico, večerjo, in neuklonljivo vztrajal, da bi ga ljudje morali častiti in se zgledovati po njegovem nežrtju, saj si potem ne bi več z dieto odpravljali odvečne telesne kilograme. Kadar je desni sosed začel s tem, se je levi sosed že kako izgovoril, da ni ostal dalj časa poleg njega, klicali so ga nujni opravki, ki si jih je izmislil, da se je onemu izmuznil v kritje brez dolgoveznosti. Vedno eno in isto, pa še vedel ni, ali je strokovno pravilno ali porase le v sosedovi glavi.

Zdaj mu je vrnil milo za drago.

Zakaj ne bi smel seči med pse?

Sosed ni maral slišati o njih. To se ga je držalo od lanske jeseni, ko ga je neznan ostrogobec popadel za hlače. Kar na ulici. To s hlačami bi še bil prenesel in potrpel, toda noga... Da, da, v gleženj mu je poslal zobe. Ostro je zarezalo in že je privrel iz kože curek krvi, več curkov, kakor je imela mrcina razpodeljene sekalce v gobcu. Brrr! Streslo ga je po vsem telesu. Ne takoj, malo kasneje, ko mrcine že davno več ni bilo v prvem kadru; njen dolgi rep mu je še zmerom mahal pred očmi... naj ji bo prizaneseno, sama si ga ni privesila, ji je pač zrastel in se nategnil v šir in dalj.

Ko ga je poslušal, se mu je prikazal v notranjosti podoben pes, koštrunast od glave do repa – oči pokrite z dlakami na lila in jantar, da je bolj vohljaj, kot si pomagal z očmi. Sosed je rezgetal brez prestanka, da je bilo tako in tako. Stopal je, nič hudega sluteč, po cesti, tam, kjer vsak dan proti večeru, za hrbtom procesije avtov in bencinskih hlapov – prija mu, da se *razhodi, pa tudi zdravo je in ublaži boleče kosti. Teh ima več kot preveč*, vsako koščico čuti in le za bolečino ne more matematično zatrditi, ali je v stegnu, kolku, pod rebri, boleče je povsod, kjerkoli se dotakne s prstom. Samo s prstom. Kako bi šele bilo, ko bi plosknil z odprto dlanjo ali s pestjo po teh delih telesa, ki je njegovo... znorel bi, seveda. Neznana mrcina ga je naskočila, sploh je ni naslutil in ne opazil. Ko jo je zagledal in se nameraval umakniti – mrcina je zavzela velik del ceste – je zamudil sekundo, lahko je bilo manj, delček sekunde in že je doživel ostre zobe pod gležnjem. Mogoče malo više, tedaj na to ni pomislil, niti ni otepal z rokami – stal je odrevenelo, primerna soha v brezvetrju – mrcina pa takoj po njem, skozi hlačnico do kosti. Bolelo je šele potem, ne takoj, a tudi to mu ni pomenilo nič, zameril je mrcini, da si je izbrala prav njega, ko pa so še kakšni trije-štirje individuumi hodili po cesti. Med njimi fant in dekle, objeta, to lahko zatrdi s čisto vestjo, pogledal si ju je natančno, ne prvič, to rad počne, vseh so mu mladi pari s sklenjenimi rokami in objeti čez ramena. Pritegne ga k njim in se komaj ubrani, da se jim ne pridruži, ko pa mu poje po vseh udih in se počuti mladostnega, da mu noge ubirajo plesne korake, hitro! hitreje! zavrtel se je, dobro pomni in vsi tisti, ki so ga videli pred sabo, so pripovedovali, kako naglo je vrtel dekle. Nekdo je rekel, da ga je spomnil na Prešernovega kosmatinca, ki je z Urško odplesal v Ljublanico, pa ni poznal ne Prešerna ne kosmatinca ne Urške, zato jih je črtal iz seznama in se tudi sicer ni spominjal ničesar, kar je bilo povezano s fanti in dekleti. Bil je te vrste, da je obdržal skrivnost zase, pa... kar precej jih je imel in nobena ga ni odpravila s sebe zamerljivo, da je slab tesar, pogledovale so za njim in že to mu je bilo potrdilo, da si želijo še in še. Ne ne, nehal je s tem, čeprav tista mrcina ni imela nobene zveze z njegovo moškostjo, lahko pa bi se celo zgodilo to, malo višje naj bi mu zasadila ostre čekane in bi bil ob svoje premoženje. Kaj pa potem? Oh, nikar, nikar, dovolj mu je bilo sitnosti, ki so nastale zaradi mrcine, moral je k zdravniku. Pravzaprav se ni sam odločil, nagovoril ga je sosed, ta, ki se mu je ponoči sanjalo, da ga je popadel neznan dlakonosec. Rinil je vanj in mu dopovedoval, da bo to

edina rešitev, drugače pride do zastrupitve in mu ne bo več pomagala nobena injekcija proti tetanusu. To ga je streznilo, čeprav tedaj ni popil niti kapljice žgočega, obliznil si je le solzice potu, ki so mu privrele iz čela in so se strastno plodile. Če je tako nevarno, bo pa šel k zdravniku.

Priznal si je, da se je zbal zase.

Naj se v lepem vremenu položi po dolgem in nikoli več ne vstane?

Naj ga odpeljejo v krematorij?

Pokopajo v zemljo?

Prvo, drugo, tretje ni bilo po njegovi meri... krematorija se je spoštljivo izognil, ker nikakor ni prenesel pomisli, da ga porinejo v ogenj in potem ne ostane od njega nič drugega kot kupček pepela, ki ni ne gnojilo ne sladilo.

Strkajo ga v žaro in hajdi! na primerno mesto v zemljo. – No, saj ostane na vrhu, ne zagreben do vrh glave, in če bi mu ostala glava cela, bi mu pametno služila za trkljanje iz onstranstva in posebej še oči, pogledoval bi okoli sebe in se ne bi nikogar naveličal – daleč od tega, če to primerja s sedanjim, ko je včasih sit in naveličan sebe, še bolj drugih, sploh soseda, ki ne neha s tem psom: ugriznil ga je v sanjah, prava reč, naj bo zadovoljen, da se ni zgodilo v resnici. Hoče, da mu razloži, kaj to pomeni, ali bo dan, ki je pred njim, srečen ali nesrečen. Vpraša naj koga drugega, ki poprime za to vabo, njemu niti na pamet ne pade, da bi izgubljal čas s tem ugrizom. Kosovka še ni izvalila mladičev, puhasti so že postali in na široko odpirajo kljune in goltajo, goltajo. Kako ti tako majhna stvarca nima nikoli zadosti v sebi. To je požrešnost. O sosedu ne misli dobesečno, da je med njim in mladiči kakšna podobnost, nekaj se ga je kljub temu oprijelo. Požrešen je in bi rad imel, kar vidi v izložbah in o čemer se pogovarjajo ljudje. Kje je že bilo, aha, stala sta na križišču ulice in čakala, da jima semafor nakloni zeleno luč, pa sta bila tako zatopljena v pogovor, da ju ni več brigala zelena luč, pomaknila sta se nekoliko na desno, da nista bila napoti ljudem, ki so se obregali, zakaj stojita tam, ko je ulica dovolj široka in pod napušči na pločnikih naj bosta, onadva pa se nista dala premakniti, prestopala sta se in udarila skozi vse od krajevne skupnosti gor do zvezne vlade. Izkazalo se je, kakor sta si pritrdila, da drči vse navzdol, o, če bi njima zaupali mesto predsednika, ne v krajevni skupnosti, tja so oba vabili, pa se nista odzvala – kje se jima pa ljubi hoditi k njim, sedeti na sestankih in čakati, ali bo prikapljal kaj denarja od občine – ljubši so jima sprehodi po mestu. Nabirata si kondicijo, in če imata oči odprte, kar počneta, vidita marsikaj, česar sicer ne bi videla: od domače hiše čez ograjo, ki je razpotegnjena med njunima hišama. Tam stojita, z rokami naslonjenimi na ograjo, in razdereta to pa ono. V sedanjem položaju se jima je zdelo boljše, ne zaradi udobnosti, saj se nista mogla usesti, kdo jima bo pa prinesel stola, natarjarji iz kolodvorske gostilne, kje pa, ne utegnejo in ni v njihovem planu.

Stala sta in se z rokami dotipala stene obcestne hiše – omet je odpadal, to je pisalo na tablici iz kartona – nekdo je z roko napisal, da hišni svet ni imel še s tem izdatkov, lepo in razločno z velikimi črkami:

POZOR! OMET ODPADA!

Naj odpada, Bog in Marx se ga usmilita, da ne bo zamere, onadva nista več pogledovala na tablico, gledala sta drug drugega in hkrati po ulici: to vrvenje, nikdar in nikoli ga ne bo konca.

Telo za telesom, noge za nogami, ramena za rameni, roke so tam, kjer so, gredo in tekajo, nekaterim se mudi, drugim ne.

Naj jima povedo, zakaj je tako?

Nista spraševala.

Levi sosed je zatrjeval, da se mu dozdeva, da se mu o pasjem ugrizu ni samo sanjalo, zares ga je ugriznila neznana mrcina. Hotel je dokazati in si je odpel gumbek na suknjiču...

z roko je pokazal na bok...

tja, kjer je čutil ugriz...

Desni sosed je gledal za njegovo roko in šele tedaj, ko je potegnila košček srajce in se je spodaj prikazala koža, človeška koža, v tem primeru last sosedu, je poskočil. Pravzaprav se je prestopil za korak, dva in odkimal z glavo. Še prej je z roko prijel sosedovo roko in mu jo v lahнем loku prislonil k telesu. Naj bo tam, mu je rekel sosed in zatrjeval, da, prvič, podobnih sanj še nikoli ni doživel in, drugič, bile so tako resnične, da se jih ne otrese in mu oči gredo na levo in desno – švigašvaga.

Zakaj?

Zato vendar, da ugotovi, ali bo srečal takega psa, kakor ga je naskočil in ugriznil nad bokom. Sosed mu je resno zagotovil, da bo zaman iskal tega neznanega psa, zgodile so se še hujše stvari, pa jih vse policije sveta niso odkrile, menda ne bodo klicali Interpola in mu naročili, naj budno spremlja pse in psice, da odkrije krivca-krivko, ki je sosedu prizadejal-prizadejala toliko gorja, skrbi in bolečin. Na bolečine je nekolikanj pozabil, čisto ne bo nikoli, je zatrdil in sosed mu je pritrdil, podal roko, jo krepko ožel in priznal, da boljšega prijatelja ni srečal.

Oba bredeta po enakih težavah, eden s ptičjimi gnezdi, drugi z ugrizom psa, kdo jima bo pomagal, če ne sama.

Zato sta tukaj.

Tega je dandanes malo.

Ljudje se obračajo po vseh vetrovih in tarnajo, da ne utegnejo ubadati se z malenkostmi, prosim, levi sosed je svečano povzdignil kazalec in sredinec, bilo je podobno prisegi, iz malenkosti nastane veliko in večje – dokler ni malenkosti, ni pričakovati kaj velikega – pritrdila sta si z blagimi nakloni glave in skimavala pa pustila oči na oprezu.

Ulica se nikoli ne sprazni.

Potegnjena je sredi mesta.

Ljudje hodijo po njej. V obe smeri.

Tukajšnji, ki stanujejo ob njej in v okoliških hišah, in oni oddaljeni, ne ve se kateri in iz katerih krajev in hiš prihajajo, pa mesto ni požrešno, da bi jih goltalo in neprežvečene izpljuvalo, sprejema jih turistično, kakor je pač že od nekdanj, takrat v manjšem, zdaj v večjem številu.

Levi sosed je vztrajal, da ni nujno, da so na ulici samo ljudje od tukaj in od tamkaj, med njimi so psi, in zakaj ne bi ugledal tega, ki ga je ugriznil

nad bokom, čeprav se mu je samo sanjalo, je nekaj resnice posredi in to resnico hoče doživeti in razrešiti brez elektronskih pomagal.

Kako pa? ga je vprašal desni sosed in razglabljal o ptičjih gnezdih, ki niso imela nobene zveze s pasjim ugrizom.

Bila sta vsak v svojem elementu.

Vsak s svojim prav.

Kdo naj bi jima ustavil hlipajoči in grgrajoči trak – toliko nista bila v napatje ljudem, da ne bi mogli oditi mimo njiju do križišča ulice s semaforom. Hodili so, zadevali v njiju, ponegodovali – dva, trije so zapretili, da jima bodo dali po gobcu, če se kmalu ne prestavita v deželo nikogaršnjih. Nista dobro slišala ali pa sta se potajila in da ne razumeta namigovanja, kaj pa je bilo drugega kakor to, njima ne bodo predpisovali, koliko časa smeta stati na tem prostoru, pred to hišo in to steno, s katere odpada omet. Sama vesta, da se izpostavljata nevarnosti, toda nikjer ni dokazano, da se ravno njima lahko pripeti kaj hudega. To hudo, razume se: penk! peenkk! omet po glavi, strešnik po ramenih, žleb po hrbtu.

Lomil ju je smeh in po tretji cigareti sta ugotovila, da se jima je obema premetaval v glavi sekretar, ki mu je padel strešnik na glavo, da so ga odpeljali v bolnišnico.

Pa prav njemu.

Znotraj pisarne in med vrati na hodniku je zatrdil, da se pod strehami hiš dogajajo verjetne in neverjetne zadeve: greš in ti s strehe-fijj! flook! – šine strešnik na glavo, ko ga sploh ne pričakuješ in nisi namagneten. Ga ni pričakoval, a ga je naskočil in mu prebil lobanjo. Zajavkal ni, ker ni čutil bolečine. Čutil je ni, ker ga je pokrila tema. Ko se je prebudil v svetlobo, je bolečina popustila, ker so mu dali injekcijo za pomiritev.

Desni sosed se je zdrznil in ni umaknil pogleda z levega soseda. V očeh mu je ležal neizgovorjen očitek: Tako torej, primerjaš me s sekretarjem, ki je z glavo pobral strešnik s strehe. Nemara mi priporočaš injekcijo za pomiritev? Saj sem pomirjen. Obnavljam, kar se mi je pripetilo v postelji. Podoživljam, da bi še ti imel kaj od tega. Občutek, da doživiš nekaj, česar ne pričakuješ in ne predvidevaš. Kdaj si pomislil na kosovko, da bo prav v tistem duplu vrbe gnezdila in pitala svoje mladiče. Hahaha! Imam te, ne bom ti govoril o mačku v vreči, ker to zdaj ni pomembno in vreče smo zamenjali za plastične vrečke. To je tipično zame, zate, da ne rečem za najine sopotnike te dežele. Ne bom rekel, za Slovence, da se ne bo kdo obregnil in me imel za zagamanega nacionalista, ki ne priznava drugih, ampak tako je, mrcina me je ugriznila semkajle.

Spet je ponesel roko nad bok in spet je povlekel konček srajce izza pasu. Sosed ga je spet poprijel za roko, mu jo odtegnil in povešil navzdol, da je obvisela tam in nihala, kakor da je tako naročeno in mora tako biti.

Besede so jima kopitljale in potrkavale, kakor da rešujeta svetovni problem: osamosvojitve nezadovoljnežev na celinah in otokih, kjer je nezadovoljstvo med ljudmi in v zraku, pa zatrjevala, da je njuno doživetje morebiti za marsikatera ušesa nepomembno in njima lastno, torej za nikogar drugega ko za njiju. Kako naj bi pritegnila, vsak sta zagovarjala svoje

poglede. Odeti so bili s plašnicami, vendar za levega soseda, ki ga je ponoči domnevno ugriznil pes, dovolj pomembni, in nič manj za desnega soseda, ki hodi ogledovat, kako napredujejo kosovkini mladiči v gnezdu v duplu stare vrbe. Tolikokrat je že to ponovil, da je imel sosed ob njem vse njegove ptiče v malem prstu, za kosovkine mladiče to ni veljalo, ker si jih ni ogledal, je pa dejal, da si jih bo, ne sicer takoj, ta dan, ker mora ta dan ugibati in uganiti, kaj pomenijo sanje, ki so ga mučile in namučile ponoči – zares mu ni bilo lahko, prebudil se je ves omotičen, in kar je še huje, postalo ga je strah. Potegnil si je odejo čez glavo, da bi ubežal strahu, ni ubežal, silil mu je od strani pod odejo, tja ga je pošiljala mesečina od zunaj.

Mesec ima svetlobno moč, je pritrdil sosed.

V tem sta dosegla popolno soglasje.

Mesec ni samo za to, da se z raketo odpelješ gor in s krepelcem pobrskaš po površini, si nabereš kamnov in jih na zemlji v laboratoriju streseš iz polivinilske vrečke in vržeš pod mikroskop, še je tam gori, da ti pritegne pogled in zahrepiš po...

Po čem že?

Soseda sta se spogledala.

V njunih pogledih je bila ravnina, zavita s predori in v njih katakombe, krste, ki se samogibno premikajo in odpirajo v uri strahov.

Levi sosed je priznal svoj strah in se s komolcem oprl na steno hiše, s katere je odpadal omet in je na tablici pisalo z velikimi črkami:

POZOR! OMET ODPADA!

Zagledal je dva klicaja, ki ju poprej ni opazil, in je na to opozoril desnega soseda. Še njega je pritegnilo, da se je zamaknil v velike črke in jih zlogoval šepetaje, da se ni slišalo po ulici. Kljub temu so ljudje to slišali in so se zgrnili k njima.

Bilo jih je vedno več – stali so v krogu in v polkrogih, kjer so se zbrali prijatelji, sorodniki, znanci, v dvoje zaljubljeni pari, ki so stali dovolj daleč od njih, da jih omet, če bi zlavinal s stene hiše, ne bi dosegel in bi odskakljal pod njihovimi nogami na svoj ranč, kjer bi obstal, kakor se dogaja v podobnih in drugačnih razmerah.

Soseda se nista dala motiti, vneto sta se pogovarjala o psu, ki je levega soseda ugriznil nad bokom, in o kosovki, ki jo desni sosed ogleduje, kako v gnezdu dupla stare vrbe krmi svoje mladiče. Ne briga ga, ali to počne samec ali samica ali počneta oba. Kosovka in kos mu pomenita eno in isto, drugo pa tako strokovnjaki raziščejo.